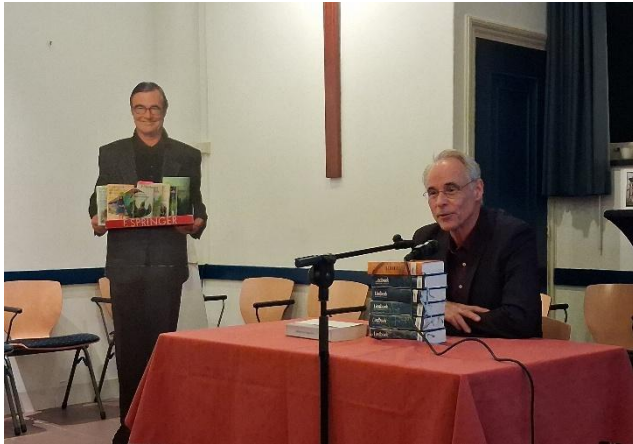

Een leven waarin alles langskomt

Op 25 december 2025 nam ds. Jan Tom Schneider op bescheiden wijze afscheid van de Abdijkerk. In januari 2025 stond er een interview met hem in Samenklank onder de titel: 'Introductie van ds. Jan Tom Schneider'. Nu in maart 2026 een bijzondere terugblik.

Zoals de voorzitter ad interim van de locatiecommissie al na de dienst memoreerde heeft Jan Tom met

enthousiasme de functie van ambulant-predikant vervuld. In die twaalf maanden is door hem veel werk verzet. Er zijn vele pastorale gesprekken gevoerd en projecten uitgevoerd. Jan Tom kwam je op de fiets tegen: óf hij ging naar de Abdijkerk óf kwam er vandaan. Ook besteedde hij veel aandacht aan de kerkdiensten. In de preken kwam die pastorale betrokkenheid vaak aan de orde.

Na afloop van de afscheidsdienst op 25 december ontving hij een mooie bos bloemen (rood/wit) en op de fiets ging hij met een glimlach huiswaarts, een nieuw avontuur tegemoet. Aanleiding om over een bijzondere bijeenkomst te schrijven.

Op 4 december was er een literaire avond in de kerk met als titel: 'Een leven waarin alles langskwam'. Bij binnenkomst viel het gelijk op. In de gemeentenzaal stond namelijk een 'constructie'. Je zag een man staan met een aantal boeken op een tableau.

Boeken

Jan Tom zou een en ander vertellen over de schrijver F. Springer (pseudoniem van zijn vader Carel Jan Schneider). Je zag wel een overeenkomst met de man op de zuil. Ze leken op elkaar. 'Jawel', zo sprak Jan Tom, 'het is mijn vader!' De 'constructie' lag bij hem op zolder en moest hij nog wel zoeken en afstoffen. Dit was een van de ruim zeshonderd die waren verspreid onder de boekwinkels ter gelegenheid van de Boekenweek 1990. Springer heeft tijdens zijn leven een aantal boeken geschreven en was toen gevraagd het Boekenweekgeschenk (Sterremeer) te schrijven. Boekwinkels konden de 'constructie' in de winkel zetten. Een ervan kwam uiteindelijk in huize Schneider terecht op zolder.

Bijzondere ervaringen

Jan Tom vertelde enthousiast over het leven en de loopbaan van zijn vader. In de loop van de jaren was hij in de diplomatieke dienst getreden en had op een aantal plaatsen gewoond en gewerkt. Zo stond de wieg van Jan Tom in Papoea-Nieuw-Guinea. Toen hij dertig jaar later naar zijn geboortehuis ging, was dit wel een bijzondere ervaring. Nu zag hij de plek waar hij was geboren en had gewoond.

Schneider werkte op posten in onder andere Amerika, Bangladesh, Angola, Oost-Berlijn en Teheran. Voor het gezin Schneider was dit wel zwaar; het vroeg veel aanpassingsvermogen. Jan Tom, zijn moeder en zus zijn op enig moment verhuisd naar Scheveningen. Met name zijn moeder wilde de kinderen graag in Den Haag en omgeving opvoeden en naar school laten gaan.

Over de diplomatieke carrière heeft de schrijver Schneider een aantal boeken geschreven. Op 4 december las Jan Tom dus voor uit het werk van zijn vader. Zo kreeg Schneider in New York op het consulaat allerlei uitnodigingen van Nederlanders om een verhaal te houden bij gelegenheid van allerlei festiviteiten, zoals Koninginnedag.

Ook in Bangladesh moest hij ons land vertegenwoordigen, bijvoorbeeld bij het in ontvangst nemen van een kotterzuiger. Het werd een kwestie van improviseren en contacten gebruiken; tegenwoordig zou je zeggen: netwerken.

Zo vader, zo zoon

Jan Tom is op enig moment theologie gaan studeren en heeft zich verder gespecialiseerd in Latijns-Amerika. In maart heeft hij ook gevangenen in Finland bezocht. Hij werkte eerder bij het Ministerie van Defensie als legerpredikant en reisde overal naartoe. Jan Tom heeft dus al veel van de wereld gezien.

In november werd duidelijk, dat Jan Tom ons na 31 december zou gaan verlaten. Hij zou weer op reis gaan. In 2026 gaat hij pastorale activiteiten in Peru in kaart brengen en de plaatselijke kerkgemeenschappen steunen. Vandaar dat de kleur van de bloemen op 25 december rood/wit (de kleur van de Peruaanse vlag) was. Wat geldt voor de vader, geldt ook voor de zoon: een leven waarin alles langskomt.

Jan Tom, wij wensen je veel succes in Peru en misschien ga je er ook nog eens een boek over schrijven.

Christiaan Scheen

Vanuit Peru stuurde ds. Jan Tom Schneider ons wat eerste indrukken en foto's:

'De indrukken van het land Peru zijn overweldigend. De variatie in culturen, landschappen, mensen, gerechten is enorm. Wat overal opvalt is de hartelijkheid en gastvrijheid die we tegenkomen. De mensen van de Iglesia Presbiteriana zijn warm en vol verwachting van een hernieuwde aanwezigheid van een theoloog namens de Gereformeerde Zendingsbond, waarmee zij dit jaar vijftig jaar relatie vieren. Mede dankzij giften van leden van de Abdijkerk en van de gemeente Den Haag-Zuidwest kunnen we in het voorjaar plannen voor het jaar 26/27 concreter gaan maken. Zeer veel dank aan allen die bijdroegen!'

In één woord: 'Magic'

Begin december nam ik deel aan een tweedaagse internationale conferentie in het kader van het landelijke project 'Toekomstgericht kerk-zijn'. In dit vijfjarige onderzoeksproject doen veel verschillende academici van de Protestantse Theologische Universiteit mee.

De eerste twee jaren worden besteed aan het beschrijven en analyseren van de crisis in de kerk. Er wordt gesproken van een 'diagnose'. Alsof de kerk 'ziek' is en beter gemaakt moet worden. Daarbij denken we snel vanuit oude (en vertrouwde) organisatorische of financiële kaders en modellen. Valkuil is dat de kerk als een orgaan wordt gezien dat sturing nodig heeft, als bij een bedrijf, met producten, diensten, targets en een planning, waarbij aanpassing gezocht moet worden bij de nieuwe ontwikkelingen in de samenleving.

Het onderzoek (Geleefd Geloof) naar het geleefde geloof van bezoekers, vrijwilligers en kerkleden, dat ik vanuit Stek twee dagen per week uitvoer in Buurt-en-kerkhuis Shalom, is een deelproject binnen dit 'Toekomstgericht kerk-zijn'. Hierin focus ik op geloven in deze tijd, op deze plaats. Het gaat over hoe wij God ervaren en doen, hoe geloof relevant is – ertoe doet – in ons leven en hoe wij dit met elkaar kunnen delen: we zoeken hoe de Eeuwige naar ons toekomt, misschien in die enthousiaste en altijd hulpvaardige Congolese man zonder papieren, of in de zorgzame gastvrouw die het niet erg vindt om een vervuilde klant te helpen.

Met de voeten in de klei

In de onderzoeksgroep ben ik de enige die niet vanuit de universiteit maar vanuit de 'praktijk' van het buurt-en-kerkhuis werk. Ik doe empirisch onderzoek met twee voeten in de klei van het geleefde geloof en het geleefde kerk-zijn. Juist vanuit deze 'ervaringsinsteek' mocht ik meedoen aan de internationale bijeenkomst waarin academici uit een zestal West-Europese landen kwamen vertellen over de situatie van de kerk in hun land: boeiende presentaties over hoe mensen op nieuwe manieren samenkomen en geloven 'doen'. Maar ook pijnlijke verhalen van krimp en hiërarchische structuren die verstikken. Aandacht werd vooral gevraagd voor de praktijken van de kerk die bijdragen aan een gelovig leven. 'Kerk-zijn moet je doen', was vaak de boodschap en 'kerk-zijn als een werkwoord is altijd lokaal'.

Kerk en gemeenschap

Inmiddels ben ik begonnen met het luisteren naar en analyseren van de levensverhalen van bezoekers, vrijwilligers en kerkleden in buurt-en-kerkhuis Shalom. Ik wil twee bevindingen met u delen. Allereerst: waar wij vanuit Stek proberen zorgvuldig te spreken over 'Buurt-en-kerkhuis Shalom', heeft bijna iedereen het over 'de kerk' of (iets minder vaak) over 'Shalom'. Het gaat dan over de plek, het kerkgebouw en de mensen die daarin samenkomen, door de week en in het weekend. Dus de 'kerk' is de locatie, maar met in het achterhoofd de opmerking van een van onze islamitische vrijwilligers: 'Kom naar de kerk, want daar word je geholpen.' Een warme, veilige, gastvrije plek. Daarnaast gaan de verhalen vooral over de verbondenheid die wordt gevoeld in het buurt-en-kerkhuis, met elkaar, met mensen die je anders niet ontmoet. Het draait om het voelen van en behoren tot een gemeenschap. Dat werd maandag 2 februari bevestigd tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst voor vrijwilligers. De 45 aanwezigen kwamen een voor een naar voren om hun naam te zeggen, wat hun taak is en hoe lang ze betrokken zijn. Ook vroegen we: 'Vertel ons in één woord wat Buurt-en-kerkhuis Shalom voor je betekent.' Genoemd werden onder andere: mijn tweede thuis, gastvrijheid, gezelligheid, ik krijg er energie van, jullie zijn mijn familie, lekker eten, welkom, saamhorigheid, iedereen mag zichzelf zijn, je komt de hele wereld tegen hier, onbeschrijfelijk, bijzonder in de diversiteit van mensen, *magic*, dankbaar.

Wat opvalt is dat vooral (maar zeker niet alléén) de mensen van 'buiten' de Shalomkerk in het buurt-en-kerkhuis een nieuwe gemeenschap vinden, een thuis, terwijl sommige kerkleden vertellen dat zij juist verlies aan gemeenschap ervaren: de groep kerkleden wordt kleiner, we kennen de mensen in het buurt-en-kerkhuis niet en het is moeilijk om echt contact te krijgen met mensen die de taal niet goed spreken. Dat is goed om ons te realiseren. Dat we steeds

weer ruimte creëren voor ontmoeting en verbinding tussen 'de kerk' en de nieuwe gemeenschap van het buurt-en-kerkhuis.

Vloeibare kerk

James Butler, werkzaam bij de Anglicaanse Church Mission Society in Engeland, noemde tijdens de eerder genoemde conferentie het belang van een groeiend (*emerging*) begrip van kerk-zijn. Met een vastomlijnd idee van wat 'kerk' is en wie tot de kerk behoren, vormen we een barrière voor mensen in de gemeenschap die komen met hun bijzondere bijdragen en gaven. Hoe kun je in een multiculturele en multireligieuze wijk als kerk gastvrij zijn en zeggen: 'Kom zoals je bent'? Hoe kunnen we meer vloeibaar (*fluid*) denken over wat kerk-zijn is en wie daartoe behoren?

Ik mocht tijdens die conferentie een presentatie geven over Buurt-en-kerkhuis Shalom. Om de diversiteit aan vrijwilligers te schetsen maakte ik een snelle inventarisatie: van onze negentig betrokken medewerkers zijn er ongeveer 45 christelijk, betrokken bij veertien verschillende kerken, met ten minste zeven verschillende voertalen. Het zou interessant zijn om dit ook te inventariseren bij onze bezoekers en klanten van Kies! Voedselbankwinkel. Het zet de crisis van de kerk in een ander licht.

Toen ik een onderzoeker in Princeton (VS) vroeg: denk je dat de multireligieuze en multiculturele gemeenschap van Buurt-en-kerkhuis Shalom ook 'kerk' is, zei hij: 'Natuurlijk! Waar de vruchten van de Geest (Galaten 5: 22-23) voelbaar en zichtbaar zijn, daar is de Geest van God werkzaam in de gemeenschap; dat is kerk.'

Na de vrijwilligersbijeenkomst dacht ik: 'energie' en 'magie' van Buurt-en-kerkhuis Shalom, zijn dat niet andere woorden voor Geest van God?

ds. Heleen Joziasse

‘Samenklank is een geoliede machine’

Zijn naam staat elke maand in het colofon van dit blad, maar bescheiden als hij is, doet hij zijn werk het liefst in anonimiteit. We hebben het over Frits van Gaans, de man die ervoor zorgt dat dit blad er prachtig uitziet en op tijd bij de drukker ligt.

Dit keer halen we hem even voor het voetlicht om iets te vertellen over de totstandkoming van Samenklank. Vanaf het eerste nummer in juli 2013 is Frits van Gaans de vormgever. Gemiddeld twee dagen houdt hij vrij om de aangeleverde artikelen en rubrieken smaakvol en verantwoord in het zestien pagina's tellende blad te gieten. Het basisontwerp lag er al toen hij begon, maar in de loop der jaren heeft hij er zijn eigen stempel op gedrukt. Mocht er wat ruimte over zijn, dan kan hij uit zijn eigen fotoarchief putten om de kolommen op te vullen. En is een artikel te lang, dan wordt dat in overleg snel en effectief opgelost. 'Ik kan me geen betere samenwerking wensen. Nooit gezeur', zegt Frits tevreden.

FVG Drukwerk

Als veertienjarige ging hij aan de slag bij een drukker. Nu is hij 77 en nog bijna dagelijks aan het werk met grafische vormgeving. Een knusse hoek in zijn woonkamer aan de Luxemburgstraat, met centraal een fors uitgevallen Apple-computer, is het domein van waaruit hij onder de naam FVG Drukwerk folders, bladen en zelfs boeken maakt voor particulieren, verenigingen en organisaties.

Samenklank is met stip zijn favoriete klus: 'Het is een geoliede machine. De redactie is altijd keurig op tijd met de aanlevering van de kopij en de artikelen en illustraties zijn tot in de puntjes verzorgd.' Dat is vooral te danken aan de eindredacteuren Jantine Wignand en Loek Alting die er streng doch rechtvaardig op toezien dat de leveranciers van kopij zich aan de deadlines houden. Frits maakte dat weleens anders mee in zijn lange carrière als graficus. Lastige klanten, vervelende directeurs; als hij eenmaal op zijn praatstoel zit, komen de anekdotes vanzelf. Over de ministers Klompé en Cals bij wie hij gewoon binnenliep toen hij als leerling-drukker bij een kleine drukkerij visitekaartjes mocht maken voor de Staatsdrukkerij. Over het bedrijf waar hij ontslag nam omdat jongere collega's voortdurend gepest werden. Over de vele malen dat hij moest wennen aan de nieuwste apparatuur in het zich zo snel ontwikkelende grafische vak, altijd bereid om cursussen te volgen en de werkwijze onder de knie te krijgen.

Sigarenwinkel

Het langst werkt Frits bij Oranje van Loon, inmiddels dochter van een Brabants mediabedrijf waar Samenklank ook gedrukt wordt. Zijn loopbaan beëindigde hij bij een klein kopieerbedrijf annex sigarenwinkel om de hoek van zijn huidige woonplek. In zestig jaar tijd zag hij het vak ingrijpend veranderen. 'Ik begon als handzetter in het loodtijdperk. Je was een klein schakeltje in een lange keten. Tegenwoordig zijn al die handelingen teruggebracht tot een DTP-programma en ben je de enige schakel tussen redactie en drukkerij.'

In Loosduinen is Frits van Gaans een bekend gezicht door de vele vrijwilligersactiviteiten die hij verricht voor onder andere de molen De Korenaer, Villa Ockenburgh, het Dickensfestival en Montmartre. Een aantal jaren maakte hij de Loosduinse kalender en met zijn fototoestel doet hij geregeld verslag van het wel en wee in het voormalige tuindersdorp. Als beheerder van de facebookpagina 'Bij ons in Loosduinen' verrast hij de 17.000 volgers geregeld met nieuwtjes en bijzonder fotomateriaal.

Hans Willems